

ارزیابی کارآیی چند کنه‌کش جهت ضد عفونی کورم زعفران به منظور کنترل کنه *Rhizoglyphus robini* Claparede, 1869 (Acari: Acaridae)

حسن رحیمی^{۱*}، محمودرضا کریمی شهری^۲

^۱ اعضای هیئت علمی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی خراسان رضوی؛ hassanr2001@yahoo.com

چکیده

کنه *Rhizoglyphus robini* به بنه (کورم) زعفران حمله و باعث انتقال عوامل بیماری‌زا خصوصاً قارچ‌ها و باکتری‌های مولد پوسیدگی می‌شود. این پوسیدگی‌های کورم موجب تنک شدن و کوتاه شدن عمر مفید مزارع زعفران می‌شود. انتشار این کنه توسط کورم‌های آلوده در موقع کاشت از مناطق آلوده به سایر مناطق است. ضد عفونی بذر از اصول مهم در کشاورزی پایدار است که با کم‌ترین هزینه و کم‌ترین آلودگی در محیط زیست، خسارت برخی از آفات از جمله خسارت این کنه را محدود می‌سازد. به منظور انتخاب کنه‌کش‌های برتر در کنترل این کنه، آزمایشی در قالب طرح کاملاً تصادفی در سه تکرار در شرایط آزمایشگاهی انجام گرفت. سموم مورد آزمایش شامل کنه‌کش‌های بایومایت، جی‌سی‌مایت، پروپارزیت هر یک در سه غلظت یک، دو و چهار در هزار و کلوفنتزین و اسپیرودیپروکولون هر کدام در سه غلظت نیم، یک و دو در هزار به صورت اسپری کورم‌ها قبل از کاشت بودند. نتایج تلفات جمعیت کنه در روزهای سوم، هفتم و چهاردهم بعد از ضد عفونی نشان داد که سم بایومایت به نسبت چهار در هزار به ترتیب با تلفات ۶۷،۷۷، ۸۷،۵۷ و ۸۳،۲۰ درصد و سم پروپارزیت به نسبت چهار در هزار به ترتیب با تلفات ۷۵،۲۴، ۷۸،۷۱ و ۶۱،۳۶ درصد نسبت به سایر سموم مورد آزمایش از برتری بالاتری برخوردار بود. سم بایومایت با توجه به اینکه کنه‌کشی است ارگانیک، با منشاء گیاهی و با خاصیت ضد تغذیه‌ای کلیه‌ی مراحل متحرک کنه‌ها به عنوان تیمار برتر این آزمایش معرفی گردید.

کلمات کلیدی: کنه‌کش، بنه، زعفران، کنه.

مقدمه

کنه *Rhizoglyphus robini* Claparede, 1869 (Acari: Acaridae) یکی از آفات مهم محصولات کشاورزی و انبارهاست که موجب خسارت اقتصادی به برخی از محصولات کشاورزی از جمله زعفران می‌شود. این کنه برای اولین بار در ایران از روی کورم زعفران شهرستان‌های گناباد و قاین گزارش شده است (Rahimi & Kamali, 1993). در صورت فراهم شدن شرایط زیستی، این کنه کورم‌های زعفران را از محل زخم‌ها و گاهی قسمت‌های سالم آن مورد حمله قرار می‌دهد. سپس ضمن تغذیه و ایجاد تونلی در کورم در داخل آن شروع به زاد و ولد کرده و حفره‌ای به رنگ سیاه در کورم ایجاد می‌کند. این حفره به تدریج گسترش یافته و عوامل گندزا به راحتی از محل زخم‌ها و حفرات به داخل کورم نفوذ کرده و باعث تسریع در پوسیدگی کورم‌ها می‌گردند. بوته‌هایی که کورم آن‌ها توسط این کنه‌ها مورد حمله قرار گرفته است دارای برگ‌های ظریف‌تر و کوتاه‌تر از بوته‌های سالم می‌باشند. بوته‌های آلوده برگ‌های آن زودتر از معمول خزان می‌نمایند (Rahimi & Kamali, 1993). این کنه هم‌اکنون در کلیه مزارع زعفران استان‌های خراسان رضوی، جنوبی و شمالی انتشار دارد (Rahimi et al., 2004).

^۱ - حسن رحیمی - hassanr2001@yahoo.com